

Sektorske organizacije civilnog društva (SEKO) u oblasti životne sredine i energetike

Republika Srbija
Vlada
Kancelarija za evropske integracije

19. jul 2011

Komentar na dokument

Draft OPERATIONAL PROGRAMME FOR ECONOMIC DEVELOPMENT 2012 - 2013

1. Ekološke nevladine organizacije smatraju da je OP za ekonomski razvoj neizostavno trebao da obuhvati energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije

Uprkos tome što IPA komponenta III potencijalno u oblasti zaštite životne sredine obuhvata i mere vezane za oblast održivog razvoja koje donose ekološke dobiti, tačnije energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije, Operativni Program (samo u jednoj rečenici) tvrdi da Srbija nije u mogućnosti da investira u de-karbonizaciju svoje ekonomije putem podrške obnovljivim izvorima energije i energetske efikasnosti kroz IPA komponentu III. OP finansijski obuhvata 2012-2013, prema pravilima finansiranja EU koja slede model Strukturnih i Kohezionih fondova, ali ovaj program treba prosmatrati srednjoročno s obzirom da će se njegove aktivnosti protezati sve do početka 2017. godine.

Nažalost, ovo znači da će prvenstveno u oblasti energetske efikasnosti, promocije održive energije i održivog saobraćaja Srbija ostati bez investicija od strane IPA okvira koje mogu doprineti ispunjavanju EU-Kyoto obaveza, pored enormnog potencijala koji postoji u Srbiji za povećanje energetske efikasnosti. Prema „Key world energy statistics 2010 Srbija je ima indikator energetske intenziteta četiri puta veći nego što je u svetu prosek, a šest puta veći od onog u zemljama OECD, dok je uvozna zavisnost na nivou od 40%. Zbog ovih činjenica, energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije su pitanja od ogromnog značaja u Srbiji za dostizanje putanje održivog razvoja i pridruživanja EU u doglednoj budućnosti. Progres report za Srbiju 2010 uglavnom kaže da su pomaci mali, neki ili umereni kada je u pitanju energetski sektor.

U svom izveštaju iz marta 2011. godine (prvi izveštaj o Evropske komisija o sprovođenju Povelje o energetske zajednici) kaže se da će se od država potpisnica tražiti da u oblasti energetske efikasnosti sprovode relevantne EU direktive kako bi se obezbedio njihov doprinos što je moguće ranije u dostizanju meta za uštede u energiji i energetske efikasnosti kao i u de-karbonizaciji čitavog energetske sektora.

Potencijalne koristi od povećanja energetske efikasnosti, kao „cross-cutting“ problema koji se provlači kroz nekoliko sektora, nadležnosti i tehnologija, nisu ni navedene u OP, a naročito se one mogu povezati sa povećanjem kompetitivnosti, uticajem na životnu sredinu i na klimatske promene! Poznato je da su potrebne velike investicije u ovoj oblasti, ali je isto tako poznato da je komercijalne kredite za sprovođenje mera energetske efikasnosti teško dobiti jer nose sa sobom visoke interesne stope.

Direktiva EU o energetske usluge (2006/32/EG) predviđa razne uloge i mere za javni sektor uključujući: (i) razvoj akcionog plana energetske efikasnosti za javni sektor ; (ii) uvođenje šeme energetske upravljanja na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou; (iii) izmene pravila za sprovođenje javnih nabavki; (iv) uvođenje pravnog okvira za ugovaranje energetske usluge; (v) uspostavljanje dobro obučene agencije za energetske efikasnosti radi sprovođenja EE akcionog plana; (vi) uspostavljanje finansijske šeme za investicije javnog sektora u energetske efikasnosti; i (vii) uspostavljanje prikupljanja obaveznih podataka i mehanizama za izveštavanje, baze podataka za monitoring i izveštavanje.

Finansijski okvir ovog dvogodišnjeg programa je EUR 191 milion. S obzirom na dugoročne koristi, deo ovih sredstava treba preusmeriti na mere energetske efikasnosti i na barem kreiranje Fonda za energetske efikasnosti na primer, jer Srbija nije učesnica projekta UNECE regionalnog projekta E. Europe Energy Efficiency Fund.

Srdačno ispred SEKO konzorcijuma i SEKO mreže životna sredina i energetika koju čini

Centar za ekologiju i održivi razvoj –CEKOR

Nataša Đereg

dnatasa@yahoo.com

Поштована г-ђо Ђерег,

Захваљујемо се на коментарима које је СЕКО за сектор животне средине и енергетике дао на нацрт оперативног програма Економски развој. Приликом израде овог документа оперативна структура је настојала да кроз процес консултација укључи све релевантне актере, те једини разлог због ког СЕКО није био консултован у ранијим фазама припреме јесте чињеница да је рад на оперативном програму почео још у септембру 2009. године. Иако сматрамо да су коментари које сте нам доставили веома значајни и корисни, нисмо у могућности да их прихватимо и у складу са њима изменимо оперативни програм из следећих разлога.

Пре свега, оперативни програм има двоструку намену. Са једне стране, кроз овај документ Европска унија обезбеђује средства која се, заједно са средствима националног кофинансирања, користе за подстицање економског развоја и припремање Србије за приступање Европској унији. Са друге стране, Европска унија користи оперативни програм као инструмент кроз који држава корисница помоћи стиче значајно искуство за будућу припрему и спровођење вишегодишњих секторских програма који ће се, након стицања чланства и у оквиру Структурних фондова, користити по сличном принципу, али са много већим буџетима. Иако се ова два циља међусобно допуњују, неопходно је успоставити адекватну равнотежу.

Друго, активности које се могу спроводити у оквиру оперативног програма за III компоненту – Регионални развој су активности које подразумевају улагање у транспорт, инфраструктуру у области животне средине и јачање конкурентности (као и техничка подршка за управљање целокупним оперативним програмом). У складу са наменом оперативног програма да држава корисница помоћи стекне корисно искуство, неопходно је да оперативни програм обухвати све три главне области, што је и

учињено кроз предложену финансијску расподелу, према којој област животне средине добија око 33% укупних расположивих средстава.

Треће, у оквиру приоритетне осе животна средина, дозвољене активности обухватају управљање отпадом, снабдевање пијаћом водом, побољшање квалитета ваздуха, санацију загађеног земљишта, као и обновљиве изворе енергије и енергетску ефикасност, које сте и сами истакли. У току рада на оперативном програму, Европска комисија је нагласила значај примене директива које подразумевају обимне инвестиције у обраду воде и управљање отпадом, а које су неопходне како би се Србија припремила за приступање ЕУ. Износ ових инвестиција, укључујући и улагање у квалитет ваздуха, достиже 10 млрд евра, док је оперативним програмом за ове намене предвиђено око 63 млн евра. Штавише, оперативни програми других држава које су у процесу приступања ЕУ, у делу који се односи на животну средину, готово увек се искључиво фокусирају на воду и отпад, па је редак случај да се уз то финансира и унапређење квалитета ваздуха.

Не треба заборавити да се оперативни програм припрема у контексту националних стратегија и друге помоћи коју пружају Европска унија и остали донатори (принцип комплементарности). Када је реч о животној средини и енергетици, у протеклих неколико година средства обезбеђена кроз ИПА компоненту I у великој мери су коришћена за пројекте усмерене на енергетику и квалитет ваздуха, док су се билатерани и мултилатерални програми помоћи активно бавили питањем енергетске ефикасности (нпр. пројекат у вредности од 55 млн евра који Светска банка финансира од 2004. године) и обновљивих извора енергије.

На дужи рок, обновљиви извори енергије ће свакако имати све већу улогу у будућим програмима, у зависности од концепта помоћи који ће бити на снази након 2013. године. За разлику од садашњег оперативног програма који обухвата само 2 године (плус период спровођења пројеката), следећи оперативни програм ће врло вероватно имати седмогодишњи финансијски оквир (2014.-2020.), те ће бити много више простора за различите активности. Стога је извесно да ће сугестије које сте нам овом приликом изнели бити озбиљно разматране од најраније фазе следећег циклуса програмирања.

С поштовањем,

Арлета Манојловић
руководилац Оперативне структуре
за ИПА компоненту III - Регионални развој